

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Khall 27.08.2024 § 158
377/11.01.00.03/2024

Valmistelija Hallintojohtaja Kyllönen Pinja, puh. 044 7255223

Johdanto

Esitysluonnos sisältää ehdotuksen valtion aluehallintouudistukseen liittyvästä lainsäädännöstä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta, laki elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja laki Ahvenanmaan valtionvirastosta. Lakiehdotukset sisältävät säännökset virastojen organisaatiosta, johtamisesta, tulosohejauksesta ja hallinnon järjestämisestä.

Lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten perustamisen johdosta on tarpeen tarkentaa säännöksiä ohjaustoimivallasta ja viranomaisten yhteistyöstä. Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluisivat aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle kuuluvia tehtäviä. Elinvoimakeskusten tehtäviin kuuluisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille kuuluvat tehtävät siltä osin kuin niitä ei siirretä Lupa- ja valvontavirastolle.

Uudistuksen yhteydessä aluehallintovirastojen kilpailu- ja kuluttajahallinnon tehtävät siirrettäisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastoon, eläinten terveyttä ja hyvinvointia ja elintarvikkeita koskevat tehtävät Ruokavirastoon sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten julkisen henkilöliikenteen tehtävät Liikenne- ja viestintävirastoon. Ahvenanmaan valtionviraston asema ja tehtävät säilyisivät nykyisellään.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion aluehallintouudistukseen liittyviä muita lakeja. Laki aluehallintovirastoista, laki Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirastosta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista kumottaisiin.

Aluehallintouudistus kytkeytyy ympäristöministeriössä valmisteilla olevaan yhden luukun lainsäädäntöhankkeeseen, jossa kehitetään ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä ja edistetään yhden luukun asiointimahdollisuutta Lupa- ja valvontavirastossa. Asiaa koskeva luonnos hallituksen esitykseksi on samaan aikaan lausuntokierroksella (19.6. – 1.9.2024).

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kirjaukset valtion aluehallinnosta ja sen uudistamisesta.

Tavoitteet

Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja.

Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 1.9.2024.

Linkit

<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM114:00/2023> - Hankeikkuna / Projektfönster

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8> - Hallitusohjelma / Regeringsprogrammet

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon em. asiaan:

Alueidenkäytön lainsäädäntöä uudistetaan parhaillaan hallitusohjelman mukaisesti. Tavoitteena on muun muassa edistää kaavoituksen sujuvuutta, hyvää elinympäristöä, kaupunkien ja kuntien kasvua, alueiden elinvoimaisuutta, yritysten kilpailukykyä sekä Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Uudistamiselle on nimetty työryhmä jossa on edustaja mm. kuntaliitosta ja maakuntien liitoista. Kuhmon kaupunki pitää hyvänä ratkaisuna sitä, että valmisteluun on osallistettu maakuntien liitot.

Kaksi vuotta sitten valmistelussa poistunut ELY-keskusten ohjaustehtävä kuntien alueidenkäytön suunnitteluun on nostettu valmistelussa uudelleen esille osana uusien lupa- ja valvontavirastojen tehtäviä. Esitetty muutos kaventaa kuntien itsehallinnollista asemaa, joten Kuhmon kaupunki jyrkästi vastustaa keskusten ohjaustehtävää kuntien alueidenkäytön suunnitteluun. Sanamuoto tekisi kunnista ja maakuntien liitoista kaavoituksessa hallintoalamaisia, mikä ei ole perusteltua.

Kuhmon kaupunki katsoo, että valtion aluehallintouudistus voi parantaa lupa- ja valvontakäytäntöjen yhdenmukaisuutta ja tehokkuutta. Erityisesti ympäristöllisten lupamenettelyjen sujuvoittaminen ja yhden luukun mallin edistäminen ovat tärkeitä tavoitteita, jotka voivat vähentää hallinnollista taakkaa ja nopeuttaa lupaprosesseja.

Kuhmon kaupungin näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että uudistuksen yhteydessä huomioidaan paikallisten olosuhteiden ja erityispiirteiden merkitys. Maaseutu- ja harvaan asutuille alueille tulee turvata riittävät resurssit ja asiantuntemus, jotta lupaprosessit voidaan hoitaa tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti.

Lakiehdotuksen mukaan virastolla on toimipaikka kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueilla. Sen lisäksi virastolla voi olla muita työtekopaikkoja. Jos viraston toimintaa organisoidaan 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin alueellisiin yksiköihin, tulee, jollei erityisistä syistä muuta johdu, niiden perustua maakuntajakoon ja aluejaotukset tulee pyrkiä sovittamaan yhteen muiden tehtävien hoidon kannalta keskeisten viranomaisten kanssa.

Kuhmon kaupunki ei hyväksy sitä, että valtakunnallisella virastolla olisi vain viisi alueellista yksikköä, kun nykyinen aluehallintovirastorakenne perustuu kuuteen

toimialueeseen. Lakiesityksessä yhden toimialueen karsinta tehtäisiin käytännössä yhdistämällä Pohjois-Suomen ja Lapin aluehallintovirastojen toimialueet yhdeksi, puoli Suomea kattavaksi toimialueeksi. On merkittävä riski, että valtion lupa- ja valvontaviranomaisen toiminta ja päätöksenteko etäännyy Pohjois-Suomessa muusta maasta poikkeavalla tavalla, mitä ei voi hyväksyä.

Lisäksi Kuhmon kaupunki korostaa, että uudistuksen myötä perustettavien virastojen palvelut on pidettävä helposti saavutettavina kaikille kansalaisille ja toimijoille. Paikallisilla toimijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lupaprosesseihin ja niiden kehittämiseen.

Lakiesityksessä alueellista varautumista esitetään valtakunnallisen viraston tehtäväksi. Kuhmon kaupunki pitää ehdottoman tärkeänä, että alueellisen varautumisen toteutusmalli valmistellaan käytännössä niin, että se on luonteeltaan aidosti alueellinen. Erityisen tärkeää tämä on, mikäli valtakunnallisen viraston toimialue Pohjois-Suomessa on niin laaja kuin lakiluonnoksessa esitetään. Varautuminen ja kokonaisturvallisuus edellyttävät päätösvaltaista ja alueen erityispiirteet tunnistavaa läsnä olevaa aluehallintoa. Erityisen tärkeää tämä on itärajan maakunnissa ja kunnissa kuten Kainuussa.

Kuhmon kaupunki toivoo, että uudistusta toteutettaessa kiinnitetään erityistä huomiota eri viranomaisten väliseen yhteistyöhön ja tiedonkulun sujuvuuteen. Tämä on olennaista, jotta voidaan varmistaa lupaprosessien tehokkuus ja päätösten johdonmukaisuus.

Kuhmon kaupunki pitää tärkeänä, että aluehallintouudistuksen tavoitteet saavutetaan käytännössä tavalla, joka hyödyttää sekä kansalaisia että paikallisia toimijoita.

Päätös Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.